

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Навчально-науковий юридичний інститут

Кафедра судочинства

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИМИ СУДАМИ
ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма Міжнародне та європейське право

Спеціальність D8 Право

Галузь знань D Бізнес, адміністрування та право

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол №5 від 18 листопада 2025 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до навчальної дисципліни
3. Мета та цілі навчальної дисципліни
4. Програмні компетентності та результати навчання
5. Організація навчання
6. Система оцінювання навчальної дисципліни
7. Політика навчальної дисципліни
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Проблеми застосування адміністративними судами практики ЄСПЛ
Викладач (-і)	Башурин Наталія Ярославівна, доктор філософії за спеціальністю 081 Право, доцентка кафедри трудового, екологічного та аграрного права
Контактний телефон викладача	Башурин Наталія Ярославівна (0342) 596178
E-mail викладача	Башурин Наталія Ярославівна natalia.bashuryn@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pro/
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку індивідуальних занять зі студентами, розміщеному на інформаційному стенді та сайті кафедри https://ksud.pnu.edu.ua/hrifik-samostijnoi-roboty-zi-student/ Також можливі консультації шляхом листування через електронну пошту, зокрема, що стосується погодження планів та змісту курсових робіт, індивідуальних науково-дослідних завдань.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p><u>Предметом</u> вивчення навчальної дисципліни є порядок застосування практики Європейського суду з прав людини в адміністративному судочинстві.</p> <p>Навчальна дисципліна «Проблеми застосування адміністративними судами практики ЄСПЛ» вивчається разом із іншими процесуальними галузями права. Вона є теоретичною основою для забезпечення набуття слухачами навчального курсу інтегрованих, поглиблених та системно упорядкованих знань щодо особливостей застосування рішень ЄСПЛ як гарантії судового захисту прав, свобод та законних інтересів фізичних і юридичних осіб в галузі адміністративного права.</p> <p>Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Проблеми застосування адміністративними судами практики Європейського суду з прав людини» пов'язана з такими навчальними дисциплінами як «Адміністративне процесуальне право України», «Проблеми захисту прав і свобод людини і громадянина в практиці ЄСПЛ», «Адміністративне право України», «Цивільне процесуальне право України» й окремими галузевими юридичними дисциплінами.</p> <p>Програма навчальної дисципліни складається з таких <u>змістових модулів</u>:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Модуль 1. Загальна характеристика адміністративного судочинства в Україні в умовах євроінтеграції 2. Модуль 2. Застосування практики ЄСПЛ адміністративними судами в Україні 	

Основними джерелами цієї галузі права виступають Європейська конвенція прав людини, Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», рішення ЄСПЛ, Цивільний процесуальний кодекс України, Кримінальний процесуальний кодекс України, Кодекс адміністративного судочинства України, Закон України «Про виконавче провадження», та ряд інших законів і підзаконних актів.

Прецедентна практика Європейського суду з прав людини має динамічний характер розвитку, що впливає на зміст та структуру адміністративного процесуального права.

Вивчення навчальної дисципліни сприяє розумінню місця прецедентної практики ЄСПЛ та судового захисту прав суб'єктів громадянського суспільства у розбудові правової, демократичної держави, адаптації існуючих в Україні моделі і процедур діяльності суб'єктів. Окреслене коло питань є важливим для засвоєння та набуття практичних навичок студентами, що навчаються за спеціальністю «081 Право».

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є комплексна підготовка студентів-правників з метою формування і розвитку їх професійної компетенції у сфері застосування практики Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) у сфері адміністративного судочинства, спрямована на отримання необхідного обсягу теоретичних правових знань, набуття практичних навичок правозастосування, складення процесуальних документів щодо звернення ЄСПЛ, ознайомлення студентів з теоретичними положеннями та практикою застосування адміністративними судами практики ЄСПЛ, оволодіння достатнім рівнем правової культури і правосвідомості для забезпечення прав, свобод та інтересів суб'єктів правовідносин у сфері адміністративного судочинства.

Основними **завданнями** вивчення навчальної дисципліни «Проблеми застосування адміністративними судами практики Європейського суду з прав людини» є:

- визначити загальну характеристику правової системи Ради Європи та її основні інституції;
- з'ясувати завдання та функції Європейського суду з прав людини;
- дослідити поняття практика ЄСПЛ;
- розмежувати поняття «адміністративний процес», «адміністративна юстиція», «адміністративне судочинство», «адміністративна процедура»;
- проаналізувати принцип верховенства права;
- дослідити порядок звернення в ЄСПЛ та вимоги до відповідних заяв;
- визначити особливість Конвенції та практики ЄСПЛ як джерел права в Україні;
- розкрити основні статті Конвенції, що підлягають застосуванню адміністративними судами при вирішенні адміністративних справ;
- виявити особливості застосування Конвенції в основних сферах при вирішенні окремих категорій справ адміністративної юрисдикції;
- визначити особливість виконання рішень ЄСПЛ в адміністративних справах в Україні;
- дослідити проблеми застосування практики ЄСПЛ адміністративними судами в Україні.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності:

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
5. Здатність спілкуватися іноземною мовою.
6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
8. Здатність бути критичним і самокритичним.

9. Здатність працювати в команді.
10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та тендерні проблеми.
13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.
14. Цінування та повага різноманітності і мультикультурності.
15. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

Фахові компетентності:

1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.
2. Знання і розуміння ретроспективи формування правових та державних інститутів.
3. Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи.
4. Знання і розуміння міжнародних стандартів прав людини, положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини.
5. Здатність застосовувати знання засад і змісту інститутів міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.
6. Знання і розуміння основ права Європейського Союзу.
7. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.
8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.
9. Знання і розуміння основ правового регулювання обігу публічних грошових коштів.
10. Знання і розуміння соціальної природи трудових відносин та їх правового регулювання.
11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.
12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.
13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.
14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.
15. Здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування.
16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Програмні результати навчання:

Соціально-гуманітарна ерудованість:

1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки задалегідь невідомих умов та обставин, які мають національне чи глобальне значення.
2. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання на базі актів національного законодавства України, законодавства ЄС, європейських країн та основоположних принципів міжнародного права.

3. Проводити збір та інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел (національних та іноземних).
 4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми світового, континентального, державного, регіонального чи локального характеру.
 5. Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю та посиланням на відповідне внутрішнє законодавство, законодавство ЄС та/або інші міжнародні нормативно-правові акти.
 6. Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему, яка потребує вирішення шляхом застосування положень внутрішнього законодавства України, законодавства ЄС та/або інших міжнародних нормативно-правових актів
- Дослідницькі навички:*
7. Складати та узгоджувати план власного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами, оперуючи при цьому законодавчими актами вітчизняного, європейського та міжнародного характеру.
 8. Використовувати різноманітні інформаційні вітчизняні та іноземні джерела, зокрема, акти внутрішнього, європейського та міжнародного законодавства, для повного та всебічного встановлення певних обставин.
 9. Самостійно визначати ті обставини правового характеру, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій та положень законодавства (внутрішнього, європейського, міжнародного).
- Комунікація:*
10. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, правильно вживаючи правничу термінологію.
 11. Володіти базовими навичками риторики під час реалізації особи як висококваліфікованого фахівця у сфері вітчизняного, європейського чи міжнародного права.
 12. Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло як українською, так і іноземною мовою.
 13. Пояснювати характер певних подій та процесів правового значення з розумінням професійного та суспільного контексту.
- Професійна самоорганізація та використання інформаційних технологій:*
14. Належно використовувати статистичну інформацію правового характеру, отриману з першоджерел та вторинних джерел для своєї професійної діяльності.
 15. Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних, які забезпечать належну реалізацію особи як фахівця в сфері вітчизняного, європейського та/або міжнародного права.
 16. Демонструвати вміння користуватися комп'ютерними програмами, необхідними у професійній діяльності, пов'язаній з пошуком відповідних правових документів чи інших матеріалів, їх опрацюванням та передачею відповідної електронної документації певним адресатам.
 17. Працювати в групі, формувати власний внесок у виконання завдань у складі групи вітчизняних чи зарубіжних фахівців.
- Праворозуміння:*
18. Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи, системи національного права окремих зарубіжних держав та системи права Європейського Союзу.
 19. Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права України, а також міжнародного і європейського права.
 20. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів в Україні та світі.
- Правозастосування:*
21. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях (вітчизняного, європейського, міжнародного характеру), виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки державною та іноземною мовою.
 22. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового

висновку, зробленого у різних правових ситуаціях з урахуванням змісту чинного законодавства України, країн ЄС, законодавства ЄС та міжнародних стандартів.			
23. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях, які виникли в Україні чи на території інших держав.			
5. Організація навчання			
Обсяг навчальної дисципліни			
Вид заняття		Загальна кількість годин	
Лекції		12	
семінарські заняття / практичні / лабораторні		18	
самостійна робота		60	
Ознаки курсу			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
2	081 Право	4	вибірковий
Тематика курсу			
Тема		кількість год.	
		лекції	заняття
		сам. роб.	
Модуль 1. Загальна характеристика адміністративного судочинства в Україні в умовах євроінтеграції			
Тема № 1. Загальна характеристика адміністративного судочинства в Україні		2	2
Тема № 2. Застосування базових принципів судочинства, закріплених у Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, в адміністративному процесі України		2	2
Тема № 3. Правові підстави застосування Конвенції та рішень ЄСПЛ в адміністративному судочинстві		-	2
Модуль 2. Застосування практики ЄСПЛ адміністративними судами в Україні			
Тема № 4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод та її застосування в адміністративному судочинстві України.		2	2
Тема № 5. Окремі вимоги права на справедливий суд (стаття 6 Конвенції)		2	2
Тема № 6. Європейський суд з прав людини: структура, організація діяльності та повноваження		-	2
Тема № 7. Застосування практики ЄСПЛ при вирішенні адміністративних справ, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму		2	2
Тема № 8. Проблеми застосування практики ЄСПЛ при вирішенні окремих категорій адміністративних справ судами України		2	2
Тема № 9. Процедура виконання рішень ЄСПЛ в адміністративних справах		-	2
ЗАГ.:		12	18
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання курсу	Визначається Порядком організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, введеним в дію наказом ректора Карпатського національного університету імені Василя Стефаника від 19 травня 2023 р. № 309. https://efund.pnu.edu.ua/wp-		

	<p>content/uploads/sites/172/2023/09/poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity.pdf , а також Методичними рекомендаціями до порядку оцінювання успішності здобувачів вищої освіти у навчально-науковому юридичному інституті (далі - МРПОУ), затвердженими Вченою радою навчально-наукового юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, протокол №13 від 27 червня 2024 року) https://law.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/100/2024/11/metodychni-rekomendatsii-pro-poriadok-otsiniuvannia-uspishnosti.pdf</p>
Вимоги до письмової роботи	<p>Передбачається виконання 2 письмових модульних контрольних робіт (одна з них виконується на 8-му, а друга – на останньому семінарському занятті) (абз.1 пп. 3.1.3.1 МРПОУ). Зміст питань, форма та структура завдань визначається викладачами, що проводять семінарські заняття за погодженням з керівником навчальної дисципліни та затверджується на засіданні відповідної кафедри (пп. 3.1.3.2 МРПОУ). На першу письмову модульну контрольну роботу виносяться 2 описових завдання, кожне з яких оцінюється по 5 балів, одне схематичне завдання, яке оцінюється в 3 бали, 2 тестових запитань, які оцінюються по 1 балу і одна задача, яка оцінюється в 5 балів. На другу письмову модульну контрольну роботу виносяться 2 описових завдання, кожне з яких оцінюється по 5 балів, одне схематичне завдання, яке оцінюється в 3 бали, 2 тестових запитань, які оцінюються по 1 балу і одна задача, яка оцінюється в 5 балів.</p> <p>Максимальна кількість балів за кожну письмову модульну контрольну роботу – 20 (пп. 2.4.2.2 МРПОУ).</p>
Семінарські заняття	<p>Завдання для семінарських занять визначені у методичних вказівках, що розміщені на сайті кафедри https://ksud.pnu.edu.ua/denna-forma/ , а також в системі дистанційного навчання. Максимальна кількість балів за семінарські заняття – 25 (пп. 2.4.2.1 МРПОУ).</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Студент допускається до підсумкового контролю за умови виконання всіх видів робіт, передбачених навчальною програмою. Наявність хоча б одного пропущеного і невідпрацьованого семінарського заняття є підставою для недопуску (пп. 3.2.2 МРПОУ). Здобувач не допускається до підсумкового контролю, якщо впродовж семестру він набрав за всі види робіт менше 25 балів (пп. 3.2.3 МРПОУ).</p>
Підсумковий контроль	<p>Екзамен. Варіанти завдань на екзамен, бали за їх виконання, критерії оцінювання розробляються керівником навчальної дисципліни та затверджуються на засіданні відповідної кафедри (пп. 3.2.5.1 МРПОУ). Підсумковий бал складається з суми підсумкового балу за семінарські заняття (максимально 25 балів), балу за письмові модульні контрольні роботи (максимально 20 балів), балу за самостійну роботу (максимально 5 балів, пп. 2.4.2.3 МРПОУ) та балу за екзамен (максимально 50 балів) (пп. 2.4.1-2.4.2 МРПОУ). Бал за індивідуальну роботу та/або участь у науковій роботі (максимально 10 балів) є додатковим балом, який додається до підсумкового семестрового балу (пп. 2.4.2.4-2.4.2.6 МРПОУ). Підсумковий бал становить максимального 100 балів.</p>
7. Політика навчальної дисципліни	
<p><u>Письмові роботи:</u> Зміст питань, форма та структура завдань та інструкції щодо виконання обов'язкових (письмових модульних контрольних робіт) та додаткових (письмових завдань за питаннями самостійного опрацювання, письмових експрес-опитувань тощо) письмових робіт визначаються викладачем, що проводить семінарські заняття, за погодженням з</p>	

викладачем, що проводить лекційні заняття (Розділ 3 МРПОУ). За бажанням (для отримання додаткових балів) студенти можуть виконувати індивідуальні завдання (пп. 3.1.4.1-3.1.4.3 МРПОУ). Види індивідуальних завдань та інструкції щодо їх виконання знаходяться на кафедрі та на сайті кафедри <https://ksud.pnu.edu.ua/>

Академічна доброчесність:

Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, визначених Положенням про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Карпатського національного університету імені Василя Стефаника <https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/Нова-редакція-Положення-про-запобігання-академічному-плагіату.pdf>, усвідомлюючи наслідки порушення.

Реагування на порушення академічної доброчесності здійснюється відповідно до встановлених процедур https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2024/05/pr.01.1.1-08_2024-protsedura_8_universytet.pdf.

Відвідування занять:

Очікується, що всі студенти відвідають лекції і семінарські заняття. Пропуски занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку. Студент зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття впродовж двох тижнів з дня пропуску заняття (абз. 1. пп. 3.1.2 МРПОУ). За пропущені лекційні заняття без поважних причин в обсязі, що перевищує 10% від загальної кількості лекційних годин, які відведені на навчальну дисципліну відповідно до робочого навчального плану, керівник курсу віднімає 5 балів від підсумкового семестрового балу студента (абз. 2. пп. 3.1.2 МРПОУ).

Неформальна освіта:

Питання визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті регулюється Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.33_2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasyliya-stefanyka.pdf

8. Рекомендована література

1. Адміністративний процес: загальна частина (Федеративна Республіка Німеччини, Україна): Наук.-практ. посібник / Манн Томас, Мельник Р., Бевзенко В., Комзюк А.; пер. та адапт. з нім. Мельник Р.; за заг. ред. Бевзенка В. – К.: алеута, 2013. – 308 с.
2. Адміністративне судочинство в Україні: теорія, правове регулювання, практика. Монографія / За заг. ред. С.В. Ківалова, Л.Р. Білої-Тіунової. – Одеса: Фенікс, 2013. – 392с.
3. Ківалов С.В. Курс адміністративного процесуального права України. Загальна частина : підручник / С. В. Ківалов, І. О. Картузова, А. Ю. Осадчий. – Одеса : Фенікс, 2014. – 342 с.
4. Юшкевич О. Г. Основи адміністративного судочинства: навчально-тренінговий посібник / О.Г. Юшкевич, Р.С. Мельник. – Х. : НікаНова, 2012. – 266 с.
5. Механізми захисту прав в Україні (деякі науково-практичні аспекти) під ред. Є. Б. Кубка. – К. : ПрАТ "Юридична практика", 2016. 656 с.
6. Дудаш Т. І. Практика Європейського суду з прав людини: навч. посіб. 3-тє вид. – К. : Алерта, 2013. 488 с.
7. Вибрані справи Європейського суду з прав людини. Укладачі: Ю. Зайцев, О. Павліченко. Вип. IV.-К. : Фенікс, 2005. 400 с.
8. Вибрані справи Європейського суду з прав людини. Уклад. О. Павліченко. Вип. V. – К.: Фенікс, 2007. 656 с.

9. Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Коментарі. № 3 (08). – К. : Юрінком Інтер, 2012. 239 с.
10. Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Коментарі. № 4 (09). – К. : Юрінком Інтер, 2012. 239 с.
11. Навчально-методичний посібник для тренерів навчального курсу для суддів «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя». – К.: ВАІТЕ, 2017. – 192 с.
12. Симонова І.В. Проблеми захисту соціальних прав в Європейському суді з прав людини в контексті реформи суду. Юридичний науковий електронний журнал. №5. 2020. С. 231-234.
13. Фулей Т.І. Застосування практики Європейського суду з прав людини в адміністративному судочинстві: Науково-методичний посібник для суддів. 3-тє вид., допов. – К.: ВАІТЕ, 2020. – 276 с.

Викладач

_____ Н.Я. Башурин